

Svikt i tjenester til personer med **psykiske lidelser** og **rusmiddelmissbruk**

Fylkesmannen i Hedmark fant avvik fra lov- og forskriftskrav i åtte av ni kommuner da de gjennomførte tilsyn med kommunale helse- og omsorgstjenester til voksne personer med både psykiske lidelser og samtidig langvarig rusmiddelmissbruk.

Lovbruddene handlet i hovedsak om manglende koordinering av de ulike tjenestene og uforsvarlig utredning og dokumentasjon. I henhold til helse- og omsorgstjenesteloven plikter kommunene å utrede sine tjenestemottakere. Vi fant få eller ingen spor av kartlegging og utredning av den enkelte tjenestemottakers tilstand. De vedtakene vi fant om tjenester var generelt mangelfulle og dårlig begrunnet.

Vi fant videre overraskende få individuelle planer. Dette er en rettighet for pasientene som mottar sammensatte og koordinerte tjenester. Kommunen har plikt til å informere pasientene om denne rettigheten, og tilby individuell plan. Det forelå lite dokumentasjon på om pasientene faktisk hadde fått informasjon om individuell plan og om de eventuelt hadde takket nei til dette tilbudet. Brukermedvirkning var generelt dårlig dokumentert.

Det var få eller ingen mål- og tiltaksplaner. Svært få hadde fått utnevnt personlig koordinator som skal koordinere tjenestene til dem som har behov for langvarige og sammensatte tjenester fra sin kommune. Dette arbeidet blir ofte koordinert gjennom ansvarsgruppemøter. Vi fant lite dokumentasjon som viste oss at dette fungerer, og vi fant svært få referater fra ansvarsgruppemøter, samarbeidsmøter eller lignende. Store mangler ved kommunenes dokumentasjon av tjenesteytingen, var et gjennomgående trekk i Fylkesmannens funn. Vi fant også eksempler på at observasjoner som ga klare indikasjoner på bekymringsfulle tilstander, ikke førte til

tiltak. Journalføringen oppfylte ikke de krav som følger av lov og forskrift.

Manglende evaluering

Kommunene skal selv planlegge, utføre, kontrollere og korrigere sine tjenester, dette i følge internkontrollforskriften. Styringssystemene i kommunene tar ikke bestandig høyde for dette. Vi ser at de fleste kommunene gjør mye godt arbeid i planlegging og utførelse av tjenestene til enkeltpersoner, mens vi ser mangler når det gjelder å kontrollere om tjenestene faktisk er gode, hensiktsmessige og virkningsfulle. Hvis ikke tjenestene stadig evalueres, så blir ikke korrigeringen av disse gjort. Det var svært få innmeldte avvik på tjenesteyting til målgruppen for tilsynet. Rutinene for melding av avvik var gjennomgående lite kjent blant yrkesutøverne.

Tjenestene får mer oppmerksomhet

Selv om det ble funnet mange lovbrudd, utføres det mye godt arbeid rettet mot målgruppen for tilsynene. Ruskonsulentene følger opp mange brukere, og hjemmetjenestene gjør en stor innsats for målgruppene. De samlede helse- og omsorgstjenestene utgjør generelt et viktig bidrag i hverdagen til mange brukere. Manglene vi fant i tilsynene handler i hovedsak om koordinering, utredning, dokumentasjon av og samhandling om disse tjenestene. Dette er viktige forutsetninger for forsvarlige tjenester.

Prosessen i de kommunene som har rettet sine lovbrudd har vært god. Tilsynene har ført til større oppmerksomhet rundt rus-/psykiskhelsefeltet i kommunene, og utfordrin-

gene er blitt ivaretatt gjennom gode prosesser. Kommunene har i større grad etterspurt faglig bistand, og de har også fått mer oppmerksomhet rundt de nasjonale retningslinjene og veilederne på feltet, i tillegg til styrket fokus på internkontroll.

Basert på risikovurdering

Fylkesmannen i Hedmark gjennomførte tilsynene i perioden 2012 til 2014. Av disse er seks tilsyn nå avsluttet. Kommunene som fikk tilsyn er Elverum, Grue, Ringsaker, Tynset, Trysil, Kongsvinger, Stange, Hamar og Løten. I disse tilsynene undersøkte fylkesmannen om kommunene har styring med tjenestene og sikrer at regelverket etterleves, og at tjenestene utføres i samsvar med anbefalte faglige retningslinjer. Valg av tilsyn ble gjort på bakgrunn av en risikovurdering. Store organisatoriske endringer i fagfeltene var gjort i kommunene, blant annet var det nylig opprettet felles rus-psykiskhelseteam i mange av kommunene.

” Vi fant få eller ingen spor av kartlegging og utredning av den enkelte tjenestemottakers tilstand. De vedtakene vi fant om tjenester var generelt mangelfulle og dårlig begrunnet.”